

SAİD, Edward William

bul 2006). 9. *Out of Place* (New York 1999). Edward Said'in çocukluk ve ilk gençlik yıllarını anlattığı otobiyografisi olup Türkçe'ye *Yersiz Yurtsuz* adıyla tercüme edilmiştir (bk. bibl.).

1977-1991 yılları arasında Filistin Ulusal Konseyi üyeliği yapan Said, Kasım 1988'de Cezayir'deki Filistin Ulusal Konseyi'nin toplantısında Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yâsir Arafat'ın zihninde bağımsız bir Filistin devleti fikrinin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Oslo görüşmeleri sürecindeki etkisi de Filistin meselesiyle ilgilenenlerde bilinmektedir. Said'in Filistin meselesindeki aktif tutumu kendisine yönelik saldırıları arttırmış ve entelektüel baskıya şiddet unsuru da eklenmiştir. Bu sebeple her konuşmasında güvenlik sorunları yaşanırdı. 1985'te Columbia Üniversitesi'ndeki odasının yağmalanması bunun bir göstergesidir. Said'in bu konudaki eserleri de şunlardır: 1. *The Question of Palestine* (New York 1979). Müellifin, bazı Amerikalı entelektüellerin Araplar'ı terörizmle ilişkili göstermeye meyilli yaklaşımlarını mercek altına alarak Filistin meselesinin Amerikan kamuoyunda nasıl yorumlandığını irdelediği eserdir (T trc. Alev Alatlı, *Filistin Sorunu*, İstanbul 1985). 2. *After the Last Sky: Palestinian Lives* (London 1986). Filistinli varlığını resmetme çabasının bir ürünü olan eserin fotoğrafları İsviçreli fotoğraf sanatçısı Jean Mohr tarafından çekilmiştir. 3. *Blaming the Victims: Spurious Scholarship and the Palestinian Question* (London 1988). Filistin tarihine ilişkin makaleleri Christopher Hitchens'le birlikte derlemesinden oluşmuştur. 4. *Politics of Dispossession: Struggle for Palestine, 1969-1994* (Vintage 1995). 5. *Peace and Discontents: Essays in the Palestine and Middle East Peace Process* (Vintage 1996).

BİBLİYOGRAFYA :

Edward W. Said, *The World, the Text, and the Critic*, Cambridge 1983; a.mlf., *Entelektüel: Sür-gün, Marjinal, Yabancı* (trc. Tuncay Birkan), İstanbul 1995; a.mlf., *Kültür ve Emperyalizm* (trc. Necmiye Alpay), İstanbul 1998; a.mlf., "Dünyalar Arasında", *Kış Ruhu* (haz. ve trc. Tuncay Birkan), İstanbul 2000, s. 13-27; a.mlf., *Yersiz Yurtsuz* (trc. Aylin Ülçer), İstanbul 2004; a.mlf., "Doğru, Doğru Değildir: Oryantalizm Çağının Yaklaşan Sonu" (trc. Necmiye Alpay), *Varlık*, sy. 1061, İstanbul 1996, s. 42-49; B. Ashcroft - P. Ahluwalia, *Edward Said: The Paradox of Identity*, London-New York 1999; Alim Arlı, "Dünyalar Arasında: Edward W. Said'in Mirası", *Divân: İlmî Araştırmalar*, sy. 15, İstanbul 2003, s. 169-189; Yücel Bulut, "Edward W. Said'e ve Oryantalizm'e Dair", *Sosyoloji Dergisi*, 3. dizi, sy. 8, İstanbul 2004, s. 113-159.

YÜCEL BULUT

SAİD b. ABDÜLAZİZ

(سعيد بن عبد العزيز)

Ebû Muhammed Saïd b. Abdilazîz et-Tenûhî ed-Dimaşkî (ö. 167/783)

Hadis imamı ve fakih.

90 (709) yılında Dimaşk'ta doğdu. İbn Âmir ve Yezîd b. Ebû Mâlik'ten kıraat öğrendi. Bilâl b. Sa'd, Mekhûl b. Ebû Müslim, Atâ b. Ebû Rebâh, Nâfi', Katâde b. Diâme, İbn Şihâb ez-Zührî, Ebû'z-Zübeyr ve Zeyd b. Eslem gibi hocalardan hadis dinledi. Abdullah b. Mübârek, Velîd b. Müslim, Vekî b. Cerrâh, Abdürrezzâk es-San'ânî, Ebû Âsım en-Nebîl, Ebû Müshir, Abdullah b. Sâlih el-Mısrî gibi birçok âlimle akranlarından Şu'be b. Haccâc ve Süfyân es-Sevrî ondan hadis rivayetinde bulundu. Ebû Müshir ile Velîd b. Müslim, Saïd'den kıraatle ilgili bazı bilgiler rivayet ettiler; ayrıca Ebû Müshir yanında on iki yıl kaldığı hocasının hayatı hakkındaki bilgileri nakletti. Sabahtan öğleye kadar Dimaşk kadısı Yezîd b. Ebû Mâlik'in, öğleden sonra İbn Ebû Muhâcir diye anılan muhaddis İsmâil b. Ubeydullah ve Rebîa b. Yezîd'in, ikindiden sonra da Mekhûl'un derslerini takip eden Saïd bu son hocasının derslerinde su dağıtma görevini üstlendi, onun ölümünün ardından Zührî'nin derslerine devam etti. Evzâî ile ilk karşılaşmasında birlikte mescide kadar yürürken hemen ders programı yapacak kadar ilim öğrenmeye meraklıydı. Hâfızası çok güçlü olan Saïd hadisleri yazmaz, onları ezberinden rivayet ederdi. Evzâî, beraber buldukları yerlerde kendisine yöneltilen soruların Saïd'e sorulmasını isterdi. Evzâî'nin ölümünün ardından Saïd onun yerine Dimaşk müftüsü oldu. Talebelerine rivayet için icâzet verme konusunda çok titiz davranan Saïd, ihtiyarlık döneminde zamanının çoğunu ibadetle geçirdiği için rivayete fazla vakit ayıramadı. Ölümünden bir süre önce hâfızası zayıfladığından rivayetleri birbirine karıştırmış ve kendisine arzedilen rivayetleri için, "İcâzet vermiyorum" demeye başlamıştır (Yahyâ b. Maîn, II, 204). Saïd b. Abdülazîz Dimaşk'ta vefat etti.

Çok sayıda hocadan hadis dinlemiş olmasına rağmen fazla rivayeti bulunmayan Saïd'den nakledilen rivayetleri Taberânî'nin bir cüzde topladığı kaydedilmektedir (Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VIII, 32). Buhârî'nin *el-Edebü'l-müfred*'inde yer verdiği Saïd'in rivayetleri diğer *Kütüb-i Sitte* müelliflerinin eserlerinde de yer almıştır. Sika bir râvi kabul edilen Saïd hakkında

Hâkim en-Nisâbü'rî ilimde, fıkıh bilgisinde ve rivayetlerine güven konusunda, "Medineliler için Mâlik ne ise Dimaşklılar için de Saïd odur" demiş, Ahmed b. Hanbel, Dimaşk'ta hadisi onunkinden daha sahih birinin olmadığını belirtmiş (*el-İlel*, II, 132), İbn Maîn onun için hüccet terimini kullanmış, İbn Sa'd, "İnşallah sikadır" değerlendirmesini yapmıştır.

Zühd ve takvâ hayatına önem verdiği belirtilen ve hikmetli sözleri nakledilen Saïd'in Muâviye b. Ebû Süfyân'ın ve Dimaşk'ın faziletine dair rivayetleri sened ve metin açısından tenkit edilmiş, İsrâiliyat türü hikâyeleri de aktardığı söylenmiştir. Hocası Evzâî'nin görüşlerinin Suriye bölgesinde yayılmasına katkıları olan Saïd'in kendine has bazı fikhî görüşlerinin olduğu görülmektedir. Meselâ Evzâî'nin aksine, konuyla ilgili rivayetin neshedildiğini kabul etmemiş olacak ki Saïd'in ateşte pişmiş bir şey yedikten sonra abdest aldığı nakledilmektedir (*a.g.e.*, I, 379).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 468; Yahyâ b. Maîn, *et-Tarih*, II, 204; Ahmed b. Hanbel, *el-İlel* (Koçyiğit), I, 379, 382; II, 132; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dil*, IV, 42-43; İbn Hibbân, *es-Sikât*, VI, 369; Ebû Nuaym, *Hilye*, VI, 124-129; İbn Asâkir, *Târihu Dimaşk* (Amrî), XXI, 193-213; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, X, 539-545; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VIII, 32-38; a.mlf., *Mizânü'l-İtidâl*, II, 149; İbnü'l-Cezerî, *Ğayetü'n-Nihâye*, I, 307; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb* (nşr. Halîl Me'mûn Şihâ v.dğr.), Beyrut 1417/1996, II, 325-326.

TALAT SAKALLI

SAİD b. ÂMİR

(سعيد بن عامر)

Saïd b. Âmir b. Hizyem el-Cumahî el-Kureşî (ö. 20/641)

Kumandan, idareci ve zâhid sahâbî.

Kureyş'in Benî Cumah kolundandır. Hicretten yaklaşık yirmi yıl önce (601 veya 602) Mekke'de doğdu. Çocukluk yılları hakkında bilgi yoktur. Gençlik yıllarında Hubeyb b. Adî adlı sahâbînin müşrikler tarafından idam edilmesine şahit olan ve hayatı boyunca bu olayın (bk. HUBEYB b. ADÎ; RECÎ VAK'ASI) etkisinden kurtulmayan Saïd, Hayber Gazvesi'nden (7/628) kısa bir süre önce Medine'ye hicret etti ve müslüman oldu. Hem bu gazveye hem de Hz. Peygamber'in sonraki bütün gazve ve seferlerine katıldı. Hz. Ebû Bekir'in halifeliği döneminde (13/634) Suriye-Filistin bölgesinde Bizans'a karşı savaşan Yezîd b. Ebû Süfyân kumandasındaki orduya destek için gönderilen birliğin başında bulunan

Saîd, aynı yıl Bizanslılar'la yapılan Ecnâdeyn Savaşı'nda Hâlid b. Velîd kumandasındaki ordunun sol cenah kumandanı olarak görev yaptı (bk. ECNÂDEYN SAVAŞI). Hz. Ömer'in halifeliği zamanında da Yermük Savaşı (15/636) öncesinde ordu kumandanı Ebû Ubeyde b. Cerrâh'a destek için gönderilen bir birliğin başında yer aldı.

Zühd hayatına eğilimli olan Saîd b. Âmir, otuz beş yaşlarında idarî işleri terkederek kendisini tümüyle ibadete vermeye niyetlendiyse de Hz. Ömer buna müsaade etmeyip kendisine kumandanlık ve zekât memurluğu gibi çeşitli görevler verdi. Filistin'in Kaysâriye şehri 19 (640) yılında Saîd b. Âmir ve Muâviye b. Ebû Süfyân'ın emrindeki ordular tarafından fethedildi. 20 (641) yılında vefat eden Humus Valisi İyâz b. Ganm, Saîd'i kendi yerine vekil tayin etti ve Hz. Ömer de bu tayini onayladı. Saîd b. Âmir altı ay kadar süren valilik görevi esnasında maaş almadı ve zâhidâne bir hayat yaşadı. Cemâziyelevvel 20 (Nisan-Mayıs 641) tarihinde Humus'ta vefat etti.

Saîd b. Âmir hem nisbeten geç müslüman olduğu hem de ömrünü idarecilik ve kumandanlıkla geçirdiği için çok hadis rivayet etmemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kebir* (nşr. Ali M. Ömer), Kahire 1421/2001, V, 90-93; IX, 402-403; Halife b. Hayyât, *et-Târîh* (nşr. Süheyl Zekkâr), Beyrut 1414/1993, s. 98; Ebû Nuaym, *Hilye*, I, 244-247; İbn Abdülber, *el-İstifâb* (Bicâvî), II, 624-625; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrî), XXI, 143-165; İzzeddin İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Ali M. Muavvaz - Âdil Ahmed Abdülmevcûd), Beyrut 1415/1994, II, 483-484; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), III, 119-111.

MEHMET EFENDİOĞLU

SAİD b. ÂS

(سعيد بن العاص)

Ebû Osmân Saîd b. el-Âs
b. Saîd el-Ümevî el-Kureşî
(ö. 59/679)

Kûfe ve Medine valiliği yapan sahâbî.

Kureş'in Ümeyyeoğulları boyundandır. Hicretin 1. (622) veya 3. (624) yılında Mekke'de doğdu. Babası Mekke müşriklerinden Âs b. Saîd, annesi Ümmü Külsüm bint Abdullah el-Âmiriyye'dir. Babası Bedir Gazvesi'nde (2/624) öldürülünce Mekke'de yetim kalan Saîd, daha sonra Medine'ye getirildi ve akrabası olan Hz. Osman'ın himayesinde büyüdü. Yaşı küçük olmasına rağmen Hz. Peygamber'i yakından takip etmiş, Hz. Peygamber de kendisiyle ilgilenmiştir.

Kaynaklarda akıllı, dirayetli ve yöneticiliğe elverişli bir kişi olarak tanıtılan Saîd, Resûl-i Ekrem vefat ettiğinde henüz çocuktu. Hz. Ebû Bekir'in halifeliği döneminde, genç yaşta önce Ridde savaşlarına, daha sonra Suriye-Filistin taraflarına gönderilen ordulara katıldı ve Şam'ın fethinde bulundu. Hz. Ömer döneminde bir müddet Şam valisi Muâviye b. Ebû Süfyân'ın emrinde çalıştı. Daha sonra Hz. Ömer onu Irak bölgesine zekât görevlisi (âmil) tayin etti. Hz. Osman'ın halifeliği döneminde Kûfe valiliğine atandı (30/650) ve göreve başladıktan hemen sonra Taberistan üzerine sefer düzenledi. Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Abdullah b. Amr, Abdullah b. Abbas ve Abdullah b. Ömer gibi sahâbîlerin de katıldığı bu seferde Horasan, Kûmis, Cürçân ve Tamîse gibi yerler fethedildi. Azerbaycan taraflarında gelişen ayaklanma hareketlerini kontrol altına alıp bölgede düzeni sağlayan Saîd b. Âs, Hz. Osman yönetimine isyan (fitne) hareketleri başlayınca Kûfe'de Eşter en-Nehaî öncülüğündeki âsilere karşı mücadele verdi. Halk tarafından beğenilen başarılı bir idareci olmasına rağmen şehirdeki bazı isyancı grupların şikâyet ve baskıları üzerine, Hz. Osman tarafından olayları yatıştırmak amacıyla 34 (654) yılında azledildi ve Medine'ye geri döndü. Hz. Osman'ın evi âsiler tarafından kuşatıldığı anda koruyanlar arasında bulundu ve başından yaralandı. Hz. Osman şehid edildikten sonra (35/656) Mekke'ye gitti ve bir müddet siyasetten uzak bir hayat yaşadı. Cemel Vak'ası'na ve Sıffin Savaşı'na katılmayarak tarafsız kaldı.

Muâviye b. Ebû Süfyân'ın halifeliği ile Emevî Devleti'nin kuruluşundan (41/661) sonra yeniden Medine'ye yerleşen Saîd uzun bir süre yeni halifeye biat etmedi. Daha sonra Muâviye Şam'a davet edip kendisine ikramda bulundu ve 49 (669) yılında onu Medine valiliğine getirdi. Bir dönem bu görevden azledildi ve sonra yeniden atandı. 49 (669) veya 52 (672) yılında hac emri olarak görevlendirildi. 59 (679) yılında (57 veya 58 olarak da söylenir) Medine valisiyken vefat etti ve Cennetü'l-bakî mezarlığına defnedildi.

Saîd b. Âs Arap dilinin Kureş lehçesini en düzgün şekliyle kullanan iyi bir hatip olarak tanınır. Bu yüzden Hz. Osman tarafından (25/645) Kur'an-ı Kerim'in farklı kıraatleri konusunda ortaya çıkan ihtilâfları gidermek ve kıraati Kureş lehçesine göre şekillendirmek üzere oluşturulan on iki kişilik komisyonda yer aldı. Cömertliği ile de meşhur olan Saîd halk arasında "Ukketü'l-asel" (bal tulumu) lakabıyla

anılırdı. Çünkü ihtiyaç sahibi veya borçlu biriyle karşılaştığında mutlaka yardımda bulunmaya çalışırdı.

Hz. Peygamber vefat ettiğinde henüz küçük yaşta olan, yetişkinlik döneminde de ilimden çok idarecilik ve ticaretle uğraşan Saîd çok hadis rivayet etmemiştir. Onun rivayetleri daha çok Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Âişe gibi sahâbîlerden duyduklarından ibarettir. Kendisinden hadis rivayet edenler arasında oğulları Amr ve Yahyâ dışında Sâlim b. Abdullah b. Ömer, Urve b. Zübeyr gibi isimler bulunmaktadır. Tirmizî'nin *es-Sünen*'inde Hz. Peygamber'e nisbetle (merfû olarak) nakledilen ancak aslında mürsel olduğu belirtilen şu hadis Saîd b. Amr'ın rivayetlerindedir: "Hiçbir baba oğluna güzel terbiyeden daha değerli bir miras bırakmamıştır" (Tirmizî, "Birr", 33).

Mervân b. Hakem'in kız kardeşi Ümmü'l-Benîn'le evli olan Saîd'in çok sayıda çocuğu vardır. Bunlardan en çok tanınan, Emevîler döneminde valilik ve kumandanlık yapan Eşdak lakaplı Ebû Ümeyye Amr'dır (bk. EŞDAK). M. Şerîf Adnân es-Savvâf *Sa'îd b. el-Âs: 'Ukketü'l-âsel ve ba'zun min aḥbâri evlâdihî ve aḥfâdih* (Riyad 2000) adlı biyografi çalışmasında Saîd b. Âs ve ailesinin hayatını kaleme almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, V, 30-35; Zübeyrî, *Nesebü Kureys* (nşr. E. Lévi-Provençal), Kahire 1982, s. 176-183; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, III, 502-503; Taberî, *Târîhu'l-ümem ve'l-mülük*, Beyrut 1411/1991, II, 607-614; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmeccid es-Selefi), Beyrut 1405/1985, VI, 60-63; İbn Abdülber, *el-İstifâb* (Bicâvî), II, 621-624; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrî), XXI, 111-143; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, II, 239-241; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, X, 501-510; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela'*, III, 444-449; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye* (nşr. Ahmed Ebû Mülhim v.dğr.), Beyrut 1409/1989, VIII, 87-91; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), III, 107-109; Abdülkuddûs el-Ensârî, *Âşârü'l-Medîneti'l-münevver*, Medine 1393/1973, s. 47-50.

MEHMET EFENDİOĞLU

SAİD BEY, Lastik

(1848-1921)

Tanzimat ve Meşrutiyet devri
gazeteci ve yazarı.

5 Safer 1264'te (12 Ocak 1848) İstanbul'da doğdu. Tanzimat dönemi devlet adamlarından Ahmed Kemal Paşa'nın oğludur. Asıl adı Mehmed Said olup Kemal Paşazâde Said diye tanınır. Ahmed Râsim'e göre yaz kış ayağına lastik giydiği için kendisine "Lastik" lakabı verilmiştir. İleri görüşlü ve kültürlü bir kişi olan babası oğlunun